

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 18 november 2009

Mål nr

Ö 524-09

SÖKANDE

AM

Ombud: Advokat JE

MOTPART

Riksåklagaren

SAKEN

Resning

TIDIGARE AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2002-04-23 i mål B 1380-02

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår resningsansökningen.

YRKANDEN M.M.

Svea hovrätt dömde den 23 april 2002 AM för mord till fängelse på livstid. AM överklagade hovrättens dom. Högsta domstolen fann i beslut den 20 juni 2002 inte skäl att meddela prövningstillstånd. Hovrättens dom stod därmed fast.

I januari 2007 ansökte AM om resning i målet. Genom beslut den 31 maj 2007 avslog Högsta domstolen resningsansökningen.

AM har nu på nytt ansökt om resning.

Riksåklagaren har i första hand gjort gällande att resningsansökningen ska avvisas och i andra hand bestritt bifall till denna.

SKÄL

Den gärning som hovrätten dömde AM för bestod i att han natten till den 31 oktober 2001 berövat TK livet genom att förpassa henne ut från köksfönstret i deras gemensamma lägenhet på sjunde våningen vid X-vägen i Y kommun, varvid hon förorsakades skador som ledde till att hon omedelbart avled. AM har hela tiden gjort gällande att han vid det påstådda gärningstillfället låg och sov och att TK själv har förorsakat sitt dödsfall.

I sin nya resningsansökan gör AM gällande att hovrätten begick ett brott mot de regler som gäller för tilltrosvittnen när vittnesförhöret med HBA inte togs upp på nytt vid huvudförhandlingen i hovrätten. Han åberopar i denna del en

film som visar att HBA i dag kan föra ett samtal till styrkande av att hon hade kunnat höras personligen i hovrätten.

Vidare åberopar han ett fotografi som visar hur en person som begått självmord genom att hoppa ut genom ett fönster hamnar i förhållande till huskroppen till styrkande av att TK inte kan ha kastats eller knuffats ut genom fönstret. Ansökningen innehåller dessutom en delvis ny argumentation när det gäller synen på den bevisning som har lagts till grund för hovrättens dom. I sin ansökan framhåller AM att han i sin tidigare resningsansökan reste invändningar mot samtliga de sju bevis som hovrättens fällande dom grundade sig på och att han i den nya resningsansökan gått ännu djupare i sin granskning av dessa bevis. Han har i anslutning till denna granskning hänvisat till visst skriftligt material som bifogats ansökan.

Vad AM anfört om att hovrätten brutit mot bestämmelsen om tilltrosbevisning i 51 kap. 23 § rättegångsbalken genom att grunda domen på en uppspelning av bandupptagningen vid tingsrätten av vittnesförhöret med HBA får anses innebära att AM åberopat en ny resningsgrund. Hovrätten har emellertid inte ändrat tingsrättens dom och följaktligen inte brutit mot tilltrosreglerna. Inte heller i övrigt kan det anses att hovrätten gjort sig skyldig till fel genom att inte höra HBA på nytt.

Det åberopade fotografiet hänför sig till en omständighet som fördes fram i den förra resningsansökan, varvid även viss utredning åberopades. Det skriftliga material som bifogats resningsansökningen är delvis nytt medan visst material förekom i det förra resningsärendet.

Om en part som har fått avslag på en resningsansökan söker resning på nytt genom en likalydande ansökan i förening med nytt material som saknar all betydelse finns det förutsättningar för att avvisa den nya resningsansökningen, men det har i praxis ansetts att det står resningsinstansen fritt att i stället avslå ansökan, i fall när det inte är uppenbart att ansökningen inte innehåller något nytt men det utan vidare kan konstateras att vad som anförs inte kan föranleda resning. Upptas den nya ansökningen till prövning ska det nya som åberopas prövas i relation till all tidigare utredning, såväl den som förekom i målet som den som förekom i det tidigare resningsärendet. (Jfr NJA 1986 s. 666.) Om Högsta domstolen vägrat prövningstillstånd i målet gäller detta även de omständigheter och bevis som åberopades till stöd för ansökningen om prövningstillstånd (Welamson, Rättegång VI, 3 uppl. s. 219 f.).

Situationen kan emellertid vara den att det nya material som åberopas till stöd för en andra resningsansökan visserligen inte saknar all betydelse men är så marginellt att det inte skulle ha kunnat inverka på bedömningen, om materialet hade förelegat och prövats tillsammans med vad som förekom i det första resningsärendet. Det saknas då skäl för Högsta domstolen att göra någon ny värdering av det material som åberopades till stöd för den första ansökningen. Har flera resningsansökningar gjorts efter denna måste naturligtvis det samlade materialet beaktas.

Den i förevarande ärende bearbetade och delvis nya argumentationen och det nya materialet i övrigt kan inte anses så ovidkommande att resningsansökningen ska avvisas men är i relation till vad som förekom i det förra resningsärendet av så marginell betydelse att det inte kan föranleda att Högsta domstolens ställningstagande i det tidigare beslutet frångås. Resningsansökningen ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Severin Blomstrand,
Torgny Håstad (skiljaktig), Anna Skarhed och Lena Moore (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Ralf Järtelius

	BILAGA TILL PROTOKOLL 2009-09-01		
		Mål nr Ö 524-09	

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Torgny Håstad är skiljaktig på sätt framgår av följande yttrande.

”Liksom majoriteten anser jag att AMs ansökan inte ska avvisas. Med hänsyn till det han åberopat efter domen bör ansökan delges även de enskilda parter som biträtt åtalet för yttrande. Överröstad om detta är jag förhindrad att bifalla resningsansökan.

Avseende principfrågan, hur återkommande resningsansökningar ska behandlas, tillägger jag följande.

Enligt 17 kap. 11 § och 30 kap. 9 § rättegångsbalken har domar i tvistemål respektive brottmål rättskraft. Rättskraften innebär att ett avgörande inte kan omprövas. Rättskraften leder antingen till avvisning av en ny talan om samma sak eller till att det rättskraftiga avgörandet prejudiciellt läggs till grund för ett nytt avgörande rörande en annan sak. Rättegångsbalken innehåller ingen bestämmelse om att resningsbeslut har rättskraft. Balken hindrar därför inte att en ny resningsansökan avseende domen prövas som om ett avslag på en tidigare resningsansökan inte fanns. En ny resningsprövning strider inte mot domens rättskraft, eftersom förutsättningarna för resning av domen vid en ny ansökan är desamma som vid den tidigare resningsansökan (se härom 58 kap. rättegångsbalken).

I rättsfallet NJA 1986 s. 666 har Högsta domstolen emellertid uttalat att ifall en ansökan om resning avslagits, bör det ”inte vara tillåtet” att – med åberopande av samma resningsgrund (t.ex. 58 kap. 2 § första stycket 4 angående nya omständigheter eller nya bevis) – påkalla domstolens prövning av en ny likalydande ansökan, varför en sådan ”principiellt” ska föranleda avvisning. Detsamma sägs gälla, om en upprepad ansökan innehåller något nytt men det nya är irrelevant eller saknar all betydelse. Enligt prejudikatet står det dock resningsinstansen fritt att i stället avslå ansökan, om det framstår som enklare att konstatera att vad som anförs inte kan föranleda resning av domen än att avgöra huruvida ansökan innehåller något relevant nytt. Däremot ska det inte vara möjligt för resningsinstansen att inom ramen för samma resningsgrund bifalla den nya ansökan på samma material som prövats i ett tidigare resningsärende: ”ett beslut om avslag är slutgiltigt såvitt gäller prövningen av enbart i den ansökningen åberopade förhållanden”.

Eftersom rättsföljden enligt 1986 års beslut principiellt är avvisning, är det fråga om en rättskraftsregel. Den s.k. rättskraftscirkeln har bestämts utomordentligt snävt: samma resningsgrund och så gott som identiskt material. Då alla uttalanden inte behövdes för att avgöra målet, kan man utgå från att rättskraftscirkelns yttre gräns bestämts efter ingående överväganden.

Till följd av att rättskraftscirkeln är mycket snäv och då det praktiskt taget alltid är enklare att avslå en förnyad resningsansökan som om den vore den första än att bedöma om rättskraft föreligger, har hindret mot omprövning fått mycket begränsad betydelse (se dock majoriteten i Högsta domstolens beslut den 28 maj 2007 i mål Ö 913-06 samt dissidenterna Blomstrand och Thorsson i NJA 2008 s. 848).

Ifall en ny ansökan faller utanför den sålunda preciserade rättskraftscirkeln, ska enligt 1986 års avgörande ”det senast åberopade materialet prövas i relation till all tidigare utredning, såväl den i målet som den i det tidigare resningsärendet förebragta. Vad part åberopar i ny resningsansökan kan likväl inte få föranleda omprövning i hänseenden som inte står i samband därmed.” Det anförda innebär att värdet av omständigheter och bevis, som bedömts i det tidigare resningsärendet, kan omprövas fritt i hänseenden som står i samband med det som är nytt i den nya ansökan. (Jfr dissidenten Regner i det ovan nämnda beslutet den 28 maj 2007 samt HD utom dissidenten Virdesten i NJA 2008 s. 848, låt vara att resningsgrunden i det senare målet var uppenbart oriktig rättstillämpning.)

En återkommande fråga är, om verkan (vad den nu än må kallas) av ett tidigare resningsbeslut bör utvidgas, så att en omprövning med bifallande resultat ska vara utesluten inte bara när det nya materialet saknar all betydelse utan också när det nya materialet har marginell betydelse jämfört med vad som åberopats i den förra resningsansökan. Ska resningsinstansen även i sådana fall antingen avvisa den nya ansökan eller lägga det tidigare beslutet till grund vid en prövning i sak? Enligt majoriteten i detta mål (jfr JR Virdesten i NJA 2008 s. 848) ska resningsinstansen inte avvisa den nya ansökan utan pröva om det nya materialet ”är så marginellt att det inte skulle ha kunnat inverka på bedömningen, om materialet hade förelegat och prövats tillsammans med vad som förekom i det första resningsärendet. Det saknas då skäl för högsta domstolen att göra någon ny värdering av det material som åberopades till stöd för den första ansökningen”.

Citatet synes innebära att frågan, huruvida det tillkommande är ”så marginellt” att det saknas skäl att göra en ny värdering av det tidigare åberopade materialet, ska besvaras genom att det nya materialet prövas tillsammans med det tidigare åberopade. Om bedömningen (utgången i målet) då inte ändras, är det självklart att det inte finns anledning att göra en ny värdering av bara det från början åberopade materialet. Men vad gäller om resningsinstansen skulle komma fram till att det samlade materialet motiverar resning? Följer det av den bedömningen att det nya materialet inte är marginellt, varför det ursprungliga materialet ska omvärderas i belysning av det nya (vilket redan skett) med följd att resning ska beviljas? I så fall har det tidigare resningsbeslutet ingen begränsande verkan och saknar det andra ledet i citatet självständig betydelse.

Man skulle också kunna läsa citatet så att just det nya materialet måste vara orsaken till en ändrad utgång, för att det ska kunna beaktas. Den domare som anser att det nya materialet har denna inverkan ska bifalla den nya ansökan (när den förra avslagits). Den domare som skulle ha bifallit redan den förra ansökan ska emellertid avslå den nya ansökan, även om den nya förstärker skälen för bifall. Ju tvivelaktigare det första resningsbeslutet är, desto svårare blir det därmed att få bifall till en förnyad ansökan. (Samma reflektion finns hos Lindskog, *Skiljeförfarande*, 2005, s. 487 f. med not 45.) Ett sådant krav på inverkan bör därför inte godtas.

En tredje möjlighet är att resningsinstansen ska fråga sig hur de föregående domarna, som ansåg det tidigare åberopade materialet vara otillräckligt för resning, skulle ha bedömt den nya ansökan. Den metoden framstår som alltför spekulativ för att vara lämplig.

Vad som återstår är att resningsinstansen mer svepande ska fråga sig om det som tillkommit bara är marginellt i sig (utan beaktande av hur det nya skulle ha inverkat om det förelegat förra gången). Tillämpningen riskerar då att bli godtycklig. Och om det som åberopades i det tidigare målet trots avslaget låg nära resningspunkten, vilket ibland är fallet, borde även marginella tillskott kunna motivera ett bifall.

Skulle utfallet av en fri och samlad värdering av allt som åberopats i alla resningsansökningar inte tillåtas slå igenom, måste det bero på att ett tidigare resningsbeslut har utvidgad rättskraft. Som framgår av rättsfallet NJA 1986 s. 666 kan emellertid resningsbeslut resas i den mån de har rättskraft. Det får förmodas att prövningen i brottmål, där den tilltalade fällts till ansvar, ska ske med analog tillämpning av 58 kap. 2 § första stycket 4. I ett sådant ärende om resning i resningsärende skulle man alltså, som majoriteten i detta mål gör i det första citerade ledet, fråga sig om det nya materialet sannolikt hade lett till annan utgång i det föregående resningsärendet; dessutom skulle man fråga sig om det nya gör att det finns synnerliga skäl för en ny resningsprövning. Det framstår emellertid som konstlat att sökande ska behöva begära resning i resningsärende och att prövningen av nya resningsansökningar ska behöva ske i två led med förbrukande i jävshänseende av fem domare, när prövningen lika gärna skulle kunna integreras (vilket är den praktiska effekten enligt 1986 års prejudikat, när nytt material av någon betydelse åberopats).

Den aktuella utvidgningen av det förra resningsbeslutets bindande verkan kan synas vara en naturlig utveckling av den i rättsfallet NJA 1986 s. 666 antagna rättsgrundsatsen att resningsbeslut har rättskraft i förhållande till senare identiska ansökningar. Utvidgningen leder emellertid till tvivelaktiga eller godtyckliga resultat. Det blir knappast färre obefogade, upprepade resnings-

ansökningar eller en enklare handläggning. Det finns därför inte skäl att frångå den i rättsfallet NJA 1986 s. 666 fastslagna och i rättsfallet NJA 2008 s. 808 upprätthållna principen att – när det nya i den nya ansökan är relevant och inte saknar all betydelse – värdet av det material som bedömts i det tidigare resningsärendet kan omprövas fritt i hänseenden som står i samband med det som är nytt i den nya ansökan.”